

● ● ● |
Jana Dudová

Veřejná správa na úseku ochrany životního prostředí

System, subjekty, vzájemné vztahy - teze

Veřejná správa v širším pojetí

- **Moc zákonodárná** • Parlament
- **Moc výkonná** • Prezident • Vláda
 - Správní úřady
- **Moc soudní** • Soudy

System

Veřejná správa v užším pojetí

- o **Státní správa**
- o **Samospráva** • územní • zájmová

Funkce veřejné správy

- **Normativní**
- **Ochranná**
- **Ekonomicko-regulační**
- **Hospodářsko-organizační**

Ústavní vymezení činnosti veřejné správy vyplývá z Ústavy a Listiny základních práva a svobod, podle kterých státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v mezích a způsoby, které stanoví zákon, přičemž každý může činit to, co není zákonem zakázáno, a naopak nemůže být nucen činit to, co zákon neukládá.

Veřejná správa jako součást státní exekutivy

- V rámci legislativy norma vzniká, **v rámci exekutivy se norma provádí.**
- **Veřejná správa je postavena na principu subordinace, kdy nižší stupeň je přímo podřízen vyššímu stupni** (oproti soustavě soudní, která je postavena na principu koordinace, kdy soudce je při výkladu zákona nezávislý a vázán je pouze rozhodnutím vyššího soudu v dané konkrétní věci).

Subjekty veřejné správy

I. Státní správa

veřejná správa vykonávaná přímo státem jako realizace jeho výkonné moci zahrnující v sobě jak prvky klasického řízení, tak i regulace. Stát vykonává veřejnou správu přímo prostřednictvím svých orgánů, které jsou při výkonu státní správy správními úřady.

činnost:

- výkonná a nařizovací - provádění norem a v mezích jejich zmocnění vlastními normativními akty dále usměrňuje regulované vztahy
- podzákonného charakteru - pouze v mezích zákonů, přičemž správní úřady nesmí konat nic, co jim zákon neumožňuje

Subjekty veřejné správy

II. samospráva

oblast veřejné správy, která je v souladu s příslušnými zákony svěřována subjektům, jichž se bezprostředně týká. Jejím základem je územně samosprávný celek. Jde buďto o samosprávu územní (na úrovni obce nebo kraje) nebo stavovskou (zájmovou, profesní). Od státní správy se samospráva odlišuje metodami a formami působení na spravované subjekty.

Veřejná správa ve vztahu k ochraně ŽP

- **Správní orgány na ústřední úrovni**
- vláda
- Ministerstvo životního prostředí
- Ostatní ministerstva
- Ostatní ústřední orgány státní správy
- Specializované ústřední kontrolní orgány státní správy
- **Územní veřejná správa**
- Veřejnoprávní samosprávné korporace (obce, kraje)
- Specializované územní orgány (dekoncentrované)
- **Veřejné stráže**
- **Jiné subjekty**
- **Zájmová a profesní samospráva**

Vláda ČR

- **ústavní základ – čl. 67 a násl. Ústavy**
- **vrcholný orgán výkonné moci**
- **usnesení vlády** (specifika dle § 43 zákona o ochraně přírody a krajiny)
- **nařízení vlády – čl. 78 Ústavy** k provedení zákona a v jeho mezích (vyhlašování CHKO, Ptačích oblastí apod.)

Vláda ČR

- vláda rozhoduje o vyslání ozbrojených sil ČR mimo území ČR a o pobytu ozbrojených sil jiných států na území ČR, a to nejdéle na dobu 60 dnů, jde-li mj. o **účast na záchranných pracích při živelních pohromách, průmyslových nebo ekologických haváriích**
- O rozhodnutí informuje neprodleně obě komory Parlamentu. Parlament může rozhodnutí zrušit.

Vláda ČR

- Čl. 5 ústavního zákona č.100/1998 Sb. o bezpečnosti České republiky
- vláda může vyhlásit **nouzový stav** v případě, živelních pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty nebo vnitřní pořádek a bezpečnost
- je-li nebezpečí z prodlení, může vyhlásit nouzový stav předseda vlády. Jeho rozhodnutí vláda do 24 hodin schválí nebo zruší
- vláda neprodleně o vyhlášení nouzového stavu informuje Poslaneckou sněmovnu, která může vyhlášení zrušit
- Nouzový stav se může vyhlásit nejdéle na dobu 30ti dnů. Doba se může prodloužit jen po předchozím souhlasu Poslanecké sněmovny
- Nouzový stav se může vyhlásit jen s uvedením důvodu a pro určité území
- Současně musí vláda vymezit, která práva se omezují a které povinnosti a v jakém rozsahu se ukládají

Ministerstvo životního prostředí (§ 19 z. 2/1969 Sb.)

- Ochrana jakosti vod (z. 254/2001 Sb.)
- Ochrana ovzduší (z. 201/2012 Sb.)
- Ochrana přírody a krajiny (z. 114/1992 Sb.)
- Ochrana ZPF (z. 334/1992 Sb.)
- Ochrana nerostného bohatství (z. 44/1988 Sb.)
- Odpadové hospodářství (z. 185/2001 Sb., z. 477/2001 Sb.)
- EIA + SEA (z. 100/2001 Sb.)
- Myslivost, rybářství a lesní hospodářství v NP

● Kompetence MŽP

I

- Ústřední orgán pro ekologickou politiku – koordinační funkce
- Informační systém o ŽP (z. 123/1998 Sb.)
- vydává vyhlášky
- rozhoduje ve správním řízení a mimo správní řízení
- zajišťuje výkon vrchního státního dozoru (viz např. z. o lesích)
- Pozice dotčeného orgánu státní správy

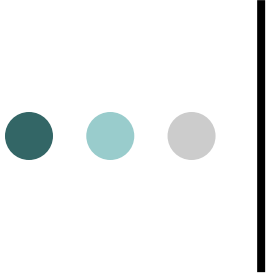
MŽP ve vztahu k dalším subjektům

- ***Státní fond ŽP (zák. č. 388/1991 Sb. o SFŽP),***
- ***Česká inspekce životního prostředí (kompetenční.z., z.č. 282/1991 Sb.+zvláštní zákony)***
- ***Český hydrometeorologický ústav, státní příspěvková organizace***
- ***Cenia (Česká informační agentura ŽP), státní příspěvková organizace***
- ***Agentura ochrany přírody a krajiny, organizační složka státu ,
Krajská střediska***
- ***Správy CHKO***
- ***Správy národních parků***
- ***Správa jeskyní ČR, státní příspěvková organizace***
- ***Česká geologická služba, státní příspěvková organizace***
- ***Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.M., státní příspěvková organizace ...***

Ostatní ministerstva

- Ministerstvo zemědělství (např. vodní hospodářství, les, myslivost, rybářství, ochrana zvířat proti týrání)
- Ministerstvo kultury (kulturní bohatství)
- Ministerstvo zdravotnictví (veřejné zdraví)
- Ministerstvo průmyslu a obchodu (těžba nerostů, energetika, ochrana spotřebitele)
- Ministerstvo pro místní rozvoj (ÚP + stavební řád) a další...

Specializované ústřední kontrolní orgány státní správy

- Česká inspekce životního prostředí
- Státní zemědělská a potravinářská inspekce
- Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
- Státní veterinární správa České republiky

Pravomoci :

- Kontrolní
- Sankční
- Nápravná opatření

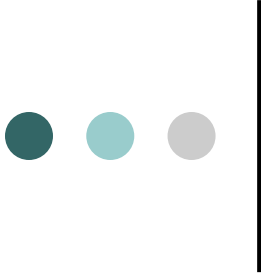
Další kontrolní působnost

- Ústavní soudnictví
- Správní soudnictví
- Veřejný ochránce práv

Územní orgány na místní úrovni - přehled

- Kraj v samostatné působnosti
- Orgány kraje v přenesené působnosti
- Obec v samostatné působnosti
- Obecní úřady v přenesené působnosti
- Pověřené obecní úřady
- Obecní úřady obce s rozšířenou působností
- Specializované orgány státní správy
- Jiné subjekty

Kraj v samostatné a přenesené působnosti (z. 129/2000 Sb.)

Samostatná působnost

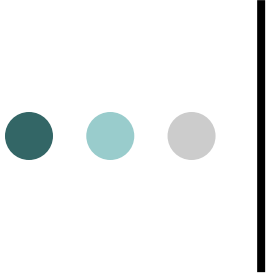
(§§ 35, 36, 59)

- Komplexní územní rozvoj
- Koncepce ochrany a rozvoje zdravých životních podmínek
- Zákonodárna iniciativa
- (+ návrhy na zrušení podzákonných norem)
- Poskytování dotací z vlastních prostředků

Přenesená působnost

(§ 29 a násl.)

- Rozhodování o právech fyzických a právnických osob dle zákona
- Vydávání nařízení kraje

Obec v samostatné a přenesené působnosti (z. 128/2000 Sb.)

Samostatná působnost

(§ 10, § 35)

Záležitosti obce a
občanů obce

- Veřejný pořádek
- Životní podmínky,
- Ochrana zeleně

srov. např. § 17 z.
185/2001 Sb.)

Přenesená působnost

(§ 61 a násl.)

- Obecní úřady v
přenesené
působnosti (srov.
např. § 76 z.
114/1992 Sb.)
- Pověřené obecní
úřady
- Obecní úřady obcí s
RP (zbytková
působnost)

Specializovaná územní správa

- krajské hygienické stanice
- obvodní báňské správy
- krajské veterinární správy
- krajské, regionální a oblastní orgány specializovaných státních inspekcí
- správy národních parků
- správy chráněných krajinných oblastí
- krajská střediska Agentury ochrany přírody

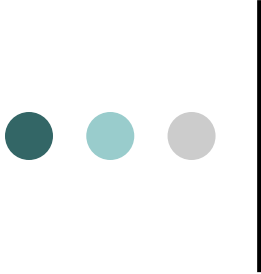
Veřejné stráže

- **Lesní stráž** (lesní zákon)
- **Stráž ochrany přírody** (zákon o ochraně přírody)
- **Rybářská stráž** (rybářský zákon)
- **Myslivecká stráž** (zákon o myslivosti)
- TZ – **úřední osoba** - § 127 odst. 1 písm. a) TZ:
Úřední osobou je **fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží, pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používá přitom svěřené pravomoci pro splnění těchto úkolů**

Jiné subjekty

- PO, FO, subjekty bez právní subjektivity – organizační složky státu
- veřejné fondy, veřejné ústavy, veřejné podniky
- organizační složky státu zřízené ústředními orgány
- státní příspěvkové organizace státu zřízené ústředními orgány k plnění úkolů na úseku životního prostředí
- další (autorizované) osoby

Zájmová a profesní samospráva

- o např. **Hospodářská a Agrární komora** (§ 7 odst. 1 písm. d) z.č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci)
- o možnost **podílet se na výsledném rozhodnutí s dopady na životní prostředí**

Formy činnosti

Normativní právní akty

Interní normativní akty

Individuální správní akty

- **Správní rozhodnutí**
- **Jiné úkony s povahou individuálních aktů**
- **Osvědčení**
- **Vyjádření**
- **Stanoviska**
- **Závazná stanoviska**
- **Koordinovaná stanoviska**
- **Koordinovaná závazná stanoviska**
- **Evidenční, registrační a informační akty**

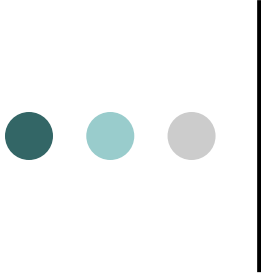
Veřejnoprávní smlouvy

Opatření obecné povahy ...

Veřejnoprávní smlouva

- dvoustranné nebo vícestranné právní jednání, kterým se zakládají, mění nebo ruší práva a povinnosti v oblasti veřejného práva.
Veřejnoprávní smlouva (ani její uzavření) není správním aktem. Není rozhodující zda jednou ze stran uzavírající veřejnoprávní smlouvu je orgán veřejné správy, ale její veřejnoprávní obsah (srov. § 78a Stz).

Specifika interních normativních aktů (instrukcí)

- o obecné normativní akty, které jsou na základě právního předpisu, aniž ale samy byly právním předpisem, adresovány určité pospolitosti lidí či lidem nalézajícím se v určitém prostoru atd., a právně je zavazující, dokud jsou příslušníky dané pospolitosti či dokud se nalézají v daném prostoru atd. (například stanovy obchodních společností, statuty jiných právnických osob, organizační a jednací řády apod.). **Nejsou právním předpisem.**
- o Charakteristickým znakem je **abstraktnost** a **omezená závaznost**. K jejich vydání není třeba zákonného zmocnění, **vydání je podmíněno pouze vztahem nadřízenosti a podřízenosti a souladem s právními předpisy.**

Závazné stanovisko

- Dle ustanovení § 149 správního řádu, není samostatným rozhodnutím ve správním řízení, je podkladem pro vydání „finálního rozhodnutí“ (např. stavebního úřadu), přičemž **jeho obsah je závazný pro výrokovou část příslušného rozhodnutí**. Správní orgány, které jsou příslušné k vydání závazného stanoviska podle zvláštních předpisů, jsou dotčenými orgány ve smyslu ustanovení § 136 správního řádu.

Vybrané formy činnosti dle stavebního zákona (Stz)

Formy činnosti a Stz

- Orgány územního plánování a stavební úřady přednostně využívají zjednodušující postupy a postupují tak, aby dotčené osoby byly co nejméně zatěžovány a aby v případě, kdy lze za podmínek tohoto zákona vydat v dané věci, zejména u jednoduchých staveb, pouze jedno rozhodnutí, upustily od dalšího povolování záměru.

Formy činnosti a Stz

- Orgány územního plánování a stavební úřady postupují ve vzájemné součinnosti s dotčenými orgány chránícími veřejné zájmy podle zvláštních právních předpisů
- Dotčené orgány vydávají:
 - závazná stanoviska
 - stanoviska, která nejsou samostatným rozhodnutím ve správním řízení a jejichž obsah je závazný pro politiku územního rozvoje a pro opatření obecné povahy podle Stz.

Formy činnosti a Stz

- Koordinované stanovisko
- § 4 odst. 7 Stz: je-li dotčeným orgánem podle zvláštních právních předpisů tentýž orgán veřejné správy, vydává koordinované stanovisko nebo koordinované závazné stanovisko, zahrnující požadavky na ochranu všech dotčených veřejných zájmů, které hájí.
Koordinované stanovisko nebo koordinované závazné stanovisko lze vydat **pouze v případě, nejsou-li požadavky na ochranu dotčených veřejných zájmů v rozporu**. Ustanovení správního řádu o společném řízení se použijí přiměřeně.

Nezákon­né závazné stanovisko

- Rozhoduje ve vztahu k takovému stanovisku dotčeného orgánu nadřízený orgán v odvolání proti rozhodnutí
- Stanovisko nadřízeného správního orgánu lze změnit nebo zrušit v přezkumném řízení

Praktický případ

Realizace ekologické stavby na vodním toku ve zvláště chráněném území

- Právní úprava
- Kroky a priori (EIA příl. 1)
- Organizační zabezpečení (§ 108 VZ)
- Kompetenční spory – z. 2/1969 Sb.
- Veřejný zájem + ochrana přírody

EIA

- Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na ŽP příl. 1 KATEGORIE I:
- Např. bod 1.4: Přehrady, nádrže a jiná zařízení určená k zadržování nebo k akumulaci vody a v ní rozptýlených látek, jestliže objem zadržované nebo akumulované vody přesahuje 10 mil. m³,
- popř. bod 1.6: Projekty vodohospodářských úprav nebo jiných opatření ovlivňujících odtokové poměry (např. odvodnění, závlahy, protierozní ochrana, terénní úpravy, lesnicko-technické meliorace, atd.) na ploše nad 50 ha

Vodní zákon

§ 108 Ministerstva jako ústřední vodoprávní úřad

- (1) Není-li tímto zákonem stanoveno jinak, vykonává působnost ústředního vodoprávního úřadu **Ministerstvo zemědělství**.
- (2) **Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo životního prostředí** uplatňují stanoviska k politice územního rozvoje a k zásadám územního rozvoje.
- (3) **Ministerstvo životního prostředí** vykonává působnost ústředního vodoprávního úřadu ve věcech
 - a) ochrany množství a jakosti povrchových a podzemních vod, a to
 - povolení k vypouštění odpadních vod do vod povrchových nebo podzemních [§ 8 odst. 1 písm. c)],.....
- (4) **Ministerstvo dopravy** vykonává působnost ústředního vodoprávního úřadu ve věcech užívání povrchových vod k plavbě (§ 7).
- (5) **Ministerstvo obrany** vykonává působnost ústředního vodoprávního úřadu ve věcech, v nichž je založena působnost újezdních úřadů podle § 105 odst. 3.

Navazující úprava

- Stavební zákon: obecné (§ 13 Stz) a speciální (§15 Stz) stavební úřady
- Z. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve vazbě na významný krajinný prvek
- (§ 3): Významnými krajinnými prvky jsou lesy, rašeliniště, **vodní toky, rybníky, jezera**, údolní nivy. Dále jsou jimi jiné části krajiny, které **zaregistruje** podle § 6 orgán ochrany přírody jako významný krajinný prvek
- (§ 4/2): Významné krajinné prvky jsou chráněny před poškozováním a ničením. Využívají se pouze tak, aby nebyla narušena jejich obnova a nedošlo k ohrožení nebo oslabení jejich stabilizační funkce. K zásahům, které by mohly vést k poškození nebo zničení významného krajinného prvku nebo ohrožení či oslabení jeho ekologicko-stabilizační funkce, si musí ten, kdo takové zásahy zamýšlí, opatřit **závazné stanovisko orgánu ochrany přírody**. Mezi takové zásahy patří zejména umístování staveb, pozemkové úpravy, změny kultur pozemků, odvodňování pozemků, **úpravy vodních toků a nádrží** a těžba nerostů.

Navazující úprava – veřejný zájem

- Výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích může orgán ochrany přírody povolit v případě, kdy jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody, nebo v zájmu ochrany přírody anebo tehdy, pokud povolovaná činnost významně neovlivní zachování stavu předmětu ochrany zvláště chráněného území.
- Orgán ochrany přírody může výjimku povolit též opatřením obecné povahy.